

Tveteråsutvalget: NOU 2014:16 Sjømatindustrien - Utredning av sjømatindustriens rammevilkår.

Høringssvar fra Norges Kommunistiske Parti

Hvem skal eie og tjene penger på fisken i havet?

Utvalget vurderer høy lønn og høye skatter i Norge som en hindring for «økt verdiskaping og lønnsomhet» i sjømatnæringa, og næringa «må derfor effektivisere prosesser gjennom målrettet FoU [forskning og utvikling], og vellykket fullskala-implemtering av nye produksjonsteknologier i bedriftene.»

Videre er «komplekse og dynamiske globale sjømatmarkeder» en betydelig utfordring for «verdens fremste sjømatnasjon». Utvalgets viktigste tiltak er imidlertid det utvalget kaller «økonomisk organisering».

Utvalget «anbefaler at næringsaktørene får økt handlingsrom til å velge konkurransedyktige økonomiske konkurransemodeller innenfor miljømessige bærekraftige rammer, og like konkurransevilkår.» (2.4).

Det betyr at sjømatnæringa selv skal få bestemme driftsstørrelse og geografisk lokalisering av produksjonen, samt integrasjon og koordinering av fangst- og produksjon fram til markedet. Utvalget konkluderer med at politiske reguleringer har negativ effekt på sjømatnæringens konkurranse- og innovasjonsevne.

Utvalget anbefaler derfor:

(1) at fiskeflåten gjennom omsetning av kvoter uten kvotetak per fartøy, og egne valg av fartøy- og fangstteknologier skal kunne innovere og finne de mest lønnsomme og verdiskapende løsningene. (Utvalget kaller dette en friere horisontal organisering av fangstleddet),

(2) at sjømatindustrien skal kunne eie fiskekvoter for at bedriftene skal ha mulighet til å utvikle konkurransefortrinn knyttet til økonomisk organisering,

(3) at myndighetene kan vurdere i hvilken grad det er nødvendig med ytterligere reguleringer for å opprettholde en overordnet regional fordeling av eierskap,

(4) at bedrifter og kystsamfunn skal ha rett til å konkurrere om å skape verdier og arbeidsplasser basert på råstoff fra havet, men at denne retten må være basert på like konkurransevilkår,

(5) at leverings- og bearbeidingsplikten avvikes. Likeså avvikes aktivitetsplikten.

I kortform betyr det:

- Fjerne kvotetaket for hvert fartøy
- Fjerne råfiskloven
- Fjerne deltakerloven
- La industribedrifter eie fiskekvoter
- Fjerne leveringsplikt for trålere
- La næringen selv bestemme fartøytype og fiskeredskap

Utvalget erkjenner at det er «*knyttet betydelige verdier til pliktene, som ble innvilget under bestemte samfunnsmessige krav og forventninger. Derfor anbefaler utvalget at avviklingen av pliktssystemet skjer på en juridisk og økonomisk akseptabel måte for de involverte partene.*» (2.5).

Utvalgets anbefalinger vil legge kystsamfunn øde, og tvinge folk til usikker framtid i byene.

Utvalget fikk i oppdrag å gjøre sjømatindustrien mer lønnsom. Utvalget foreslår å flytte overskudd fra fiskeriene (sjøsiden) til industrien (landsiden), ved å gi industrien lov til å eie fiskekvoter som kan selges fritt uten kvotetak.

Utvalget går inn for en omvendt Robin Hood-politikk. Verdiskapingen tas fra lokalsamfunn, fiskeren og industriarbeideren, og gis til industriherren og børsspekulanten. Dette er klassekamp. Tveteråsutvalget er kapitalmaktens redskap i kampen mot folkets interesser.

Tveteråsutvalgets anbefalinger passer hånd i hanske i en overordnet markedsliberalistisk utvikling der resultatet er stadig større sosiale og økonomiske forskjeller. Utviklingen er bekreftet i Thomas Pikketys tall, som viser at forskjellene i levestandard i vestlige land i dag er på 1930-tallsnivå.

Velferdsstaten ble bygd på fellesskapstenking der folkets felles eie til naturressurser og produksjonsmidler er sentrale velferdspremissar. Tvetårsutvalget vil ta fra det norske folk deres suverene rett til egne fiskeressurser, og gi ressursene til transnasjonale oligarker.

Tvetårsutvalget velger å fjerne politiske reguleringar nedfelt i deltakerloven, havressursloven og fiskesalgloven (råfiskloven). Oppdragsgiver den rødgrønne og ultrablå regjering oppgir i mandatet «økt verdiskaping og lønnsomhet i sjømatindustrien» som begrunnelse for å fjerne reguleringene.

Tvetårs sier det slik: «Fisken er en nasjonal ressurs. Det er en nasjonal oppgave å fjerne hindringer som fører til en enorm svekkelse av industriens lønnsomhet» (Klassekampen 20.12.14).

Oligarkiet og transnasjonale monopoler

Globalt angriper oligarker og transnasjonal monopolkapital arbeidsliv og samfunn med stadig større tyngde. Eller for å si det med Thatchers ord: «Det er ikke noe som heter samfunn, bare individer». USA-EU-oligarkene (transnasjonale monopoler) gjennomfører for tiden hemmelige TTIP-samtaler med sikte på å frata nasjonalstaten (folket) lovgivende og dømmende makt. I samme sporet foreslår Tvetårsutvalget å fjerne politiske reguleringar i fiskeriene.

Som en uunngåelig konsekvens av kapitalismens utbytterlogikk går utviklingen i retning av større og mektigere monopoler. Globaliseringen truer nasjonalstaters suverene styringsrett over egne ressursar. Tvetårsutvalget anbefaler å overdra det norske folks felles fiskeressurser til «statsløse» oligarker.

Tvetårsutvalgets oppgave er på oppdrag for rødgrønn og ultrablå regjering å tilrettelegge for at «kvótakóngar» og monopolkapital øker sine utbytter ved å rane fisken fra det norske folk. Politikere og utvalget kaller tyveriet «økt lønnsomhet». Vi spør «lønnsomhet for hvem?». For kystbefolkningen eller en mektig finanselite på børs?

«Dette er klassekamp»

Warren Buffet, blant verdens rikeste menn, sier om globaliseringen der finanseliten (1-prosenten) slavebinder 99 prosent av verdens befolkning: *Dette er en klassekamp, og den vil vi vinne.*

Fiskeripolitikken i Norge etter krigen har hatt som mål å binde fiskerinæringa til kystsamfunn, bidra til sysselsetting og bosetning, og sikre at utbyttet ble på kysten. Tveteråsutvalget åpner for full privatisering av fiskerettighetene. Fiskekvotene skal samles på få hender og være spekulasjonsobjekt for børsnoterte selskap.

Siktemålet til Tveteråsutvalget er en «islandisering» av fiskeriene i Norge. Island er ikke noe forbilde for norsk fiskeripolitikk, ettersom de fleste islendinger i dag ser på «kvótakóngane» som tyver og kjeltringer. Spekulasjon i fiskerettigheter bidro sterkt til finansboblen som sprakk i 2008.

Etter at islendingene skjønnte forskjellen på finanskapital og realkapital ville et flertall på Alltinget reversere privatiseringen av fiskerettighetene i islandske farvann. Det var for seint fordi fiskebaronene truet med søksmål. I dag fisker de største båtene 97 prosent av totalkvotene på Island.

I Norge fanger kystfiskeflåten to tredjedeler av totalkvotene i hvitfisksektoren. For hver fisker genereres tre arbeidsplasser på land. Fiskeflåten i Nord-Norge består av 3 300 kystfiskefartøy og 75 havfiskefartøy over 28 meter. Av kystfartøyene er 80 prosent under 11 meter. I denne moderne, lønnsomme og miljøvennlige flåtegruppen er det 5 500 fiskere. Disse utgjør halvparten av alle landets fiskere (Fiskeridirektoratet).

Tveteråsutvalget vil radere vekk kystfiskeflåten og kystbosetningen i Norge, med siktemål å imøtekomme børspekulantenes og monopolkapitalens umettelige profittbehov. Det norske folks fiskerettigheter skal privatiseres, eies og kontrolleres av en allmektig transnasjonal global finanselite som slavebinder verdens befolkning.

Lønnsomhet - for hvem?

Er sjømatindustrien i økonomisk krise? Fiskeriminister Aspaker driver elendighetsbeskrivelse av sjømatindustrien, samtidig med en rekke veldrevne og lønnsomme fiskebruk langs kysten. Fiskeriministeren klargjør ikke hva hun mener med lønnsomhet. Mener hun størrelsen på eiernes overskudd og investorenes (børspekulantenes) profitt? I konkurranse med våpenindustri, petroleumsbusiness og Big Pharma er nok spekulasjon i sjømatindustrien lite lønnsom.

Tveteråsutvalget undersøker ikke i hvilken utstrekning det er krise i sjømatnæringen, men forutsetter åpenbart at det er en krise basert på blant annet Kjell Inge Røkkes fortellinger og kreative bokføring. En angivelig lønnsomhetskrise tillot Røkke å skille ut sine selskaper, og unngå leveringsplikten av råstoff til landindustrien. I stedet fikk han eksportere fisken til videreføring i lavkostland som Kina.

Utvalget har ikke fulgt kontantstrømmene for å finne ut hvor pengene havner. (Peter Ørebech, vol.no 23.04.15)

Når herr Johansen betaler 150 kroner kiloet for fiskekaker (med 50 prosent fisk) i butikk, og fiskeren får 10-15 kroner betalt for kiloet, hvem stikker av med lønnsomheten? Utvalget presenterer ingen analyse eller oversikt over verdiskapingen, som er summen av bedriftenes utbetaling av lønn til arbeiderne, overskudd til eierne, utbytte til investorene og renter til banken fra fangst til marked.

Utvalget opplyser ikke om hvilke verdikjeder som gir mest verdiskaping, og hvilke rammebetingelser som kan bidra til verdiøkning. Utvalget er derimot svært opptatt av lønnsomheten til kapitalinvestorer av egenkapital og lån. (Torbjørn Trondsen og Svein Jentoft - itromsø.no 06.01.15).

Folkestyre og nasjonal suverenitet.

Utvalget sitt mandat er å finne tiltak som *«kan bidra til at fiskeressursene anvendes på en måte som bidrar til høyest mulig verdiskaping gjennom hele verdikjeden.»* (1.2.1). I mandatet unnlater fiskeriministrene Berg-Hansen (Ap) og Aspaker (H) å be utvalget vurdere betydningen av verdiskaping for de fiskeriavhengige kystsamfunn. Derfor er kystbosetting og lokale arbeidsplasser fullstendig neglisjert i utvalgets vurdering av *«rammebetingelsene for sjømatindustrien»*.

De økonomiske konsekvenser for Norge av utvalgets forslag vies heller ingen oppmerksomhet. Oppdrettskonge og børsspekulant Fredriksen er ikke akkurat kjent for å bidra til det norske felleskap.

Utvalget foreslår riktignok en ressursrente - en avgift pålagt sjømatnæringa for retten til å høste av fiskeressursene - selv om næringa skulle havne på utenlandske hender.

NKP sier nei til å flytte sjømatnæringa fra kyst til børs.

NKP holder fast:

- Folket i felleskap eier retten til fisken i havet.
- Konesjoner og kvoter er ikke objekter for børsspekulasjon
- Folkemakt mot kapitalmakt: Politisk styring.

Tveteråsutvalget går inn for en fiskeripolitikk som bryter fullstendig med fiskerilovgivning i hele etterkrigstiden. Grunnleggende forutsetning har vært at de evigvarende fiskeressursene skal eies og kontrolleres av det norske folk i felleskap, og at verdiskapingen kommer kystsamfunnene til gode.

Utvalgets viktigste oppgave er tydeligvis å sikre børskapital konkurransefortrinn ved å tillate oppkjøp og oppsamling av kvoterettigheter på stadig større fartøyer og rederier.

Utvalgets konklusjoner mangler basis i relevant forskningsbasert kunnskap. Verdiskaping og kunnskap om bedre økonomisk utnyttelse av felleskapets ressurser til beste for landet, kystsamfunnene og miljøet må oppdateres kontinuerlig, og være en oppgave for alle relevante forsknings- og utredningsmiljøer. (Trondsen og Jentoft).

Nasjonal råderett over fiskeressursene var en viktig begrunnelse for folkets nei til EF/EU i 1972 og 1994. Å gi monopolkapitalen fri adgang til fiskeressursene gjennom eierskap i sjømatindustrien, vil kunne true en bærekraftig forvaltning. Risikoen for overfiske og rovdrift på bestandene vil øke dersom «lønnsomhet» (maksimal profitt) blir styrende prinsipp for utnyttelse av fiskeressursene.

Gjeldene formålsparagrafer i deltakerloven, havressursloven og råfiskloven må fortsatt gjelde som grunnlaget for Norges fiskeripolitikk. En slik politikk vil være en riktig samfunnsmessig forvaltning av fiskeressursene. Utvalgets forslag vil rasere næringsgrunnlaget for fiskerisamfunn, og betyr en gigantisk privatisering av retten til å høste av fiskeressursene.

Satsing til fordel for en miljøvennlig kystfiskeflåte og levende kystsamfunn må gå foran å gjøre Norge til et markedsliberalistisk slakt og konkursbo. Det er veldokumentert at de minste fartøyene har en høyere verdiskaping per kilo enn de store trålerne.

Kystflåten er betydelig mer miljø- og klimavennlig enn havgående store fiskefartøyer. Kystflåtens passive redskaper (line, jukse, garn) tar passe stor fisk og lite bifangst.

Norge er forpliktet til å sikre grunnlag for sjøsamisk kultur og framtid. Regjeringen må finne ut hvilke konsekvenser utvalgets forslag vil ha for sjøsamiske lokalsamfunn.

Leveringsplikten er et ufravikelig politisk krav. Levering av fisk til industrianlegg på land vil sikre sjømatindustrien råstoffer året rundt og oppfylle intensjonen i lovverket med å sikre arbeidsplasser og bosetting på kysten.

Arbeidsplasser og kystbosetting basert på fisk fanget og levert av en kystfiskeflåte er lønnsom og miljøvennlig. Dersom trålerflåten ikke makter å levere til landanleggene må den avvikles. Og kvotene overføres til kystfiskeflåten.

NKPs Fiskeripolitikk

Fiskeriallmenningen tilhører folket, det har Stortinget bestemt. For å oppfylle havressurs- og deltakerloven vil Norges Kommunistiske Parti (NKP):

1. Gjenåpne fiskeriallmenningen - fjerne omsettelige kvoter og konsesjoner.
2. Trygge næringsgrunnlag og bosetting på kysten ved å opprettholde leveringsplikten.
3. Bruke havfiskeflåten som et supplement til kystflåten for å holde i gang helårlig drift i fiskeindustrien.
4. At kyst- og fjordområdene innenfor 4 nautiske mil forbeholdes kystfiske for båter under 21 meter.
5. Innføre et fritt fiske for fartøy under 11 meter.

For å redusere klimautslippene og sikre fiskeriressursene for framtida sier NKP nei til olje- og gassproduksjon i Barentshavet og havet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja.

Videre vil NKP at all oppdrettsnæring skjer i lukkede anlegg som ikke forårsaker forurensing av havet.